

raade, og som navnlig siden Aaret 1861 har været saa betydelig, at dersom det fortsattes i samme Forhold, saa vilde der om 20 Aar ingen Fæstegaard være tilbage i Danmark. Men nu svarer det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds, der med stor Sindrighed, selv naar Sagerne synes at ligge klarest for, ved at opfinde Ting, til hvilke han kan knytte sine Indsigelser, at udfinde et Punkt, over hvilket han kan kaste en Tvivl, der fra dette ene Punkt kan brede sig ud over den hele Sag — dette ærede Medlem siger: Ja, hvad hjælper det os, at Fæstegaardene svinde, naar vi ikke vide, om de sjunde ved at gaa over i Bondestandens Besiddelse, eller ved at falde til Gods-eierne, og det ærede Medlem har næsten villet give det Udseende af, at af de 30 eller 33 pCt. Fæstegaarde, der i de sidste 10 Aar ere gaaede over til Selveiendom, er det kun en forsvindende Del, der er bleven Bondestandens, men den overveende Del, der er bleven Godseiernes. Det statistiske Materiale foreligger ikke strax — det ærede Medlem for Ringsted (Zahle) har med al sin Raaben paa det statistiske Bureau ikke endnu kunnet bringe det til at gjætte hans Ønske i Forveien og bringe Materiale tilveie om Alt, hvad der interesserer os — men det er ikke vanskeligt at faae fuldstændige Oplysninger angaaende dette Punkt, og det vil da ganske sikkert vise sig, at, om end som Følge af Loven af 19de Februar 1861 et vist Antal af Fæstegaarde ere gaaede ind under Godseiernes fri Naadighed, saa er og bliver dette dog kun en ringe Del af det hele Kvantum af Fæstehartkorn, som er gaaet over fra Fæste til Selveiendom, og hele denne Sag vil i Virkeligheden vise sig at være i en saadan Fremgang, at der er overordentlig ringe Nødvendighed for at presse den frem. Og naar man saa tilmed maa erkende, at man staar ligeoverfor en anden Del af Lovgivningsmagten, der er utilbøielig til at gaa den Vej, man har betraadt, saa er det ubilligt at kaste Skylden over paa en Regjering, som for at komme Folkethinget imøde har, netop paa Fæstefagens Omraade, gjort Mere, end det andet Thing syntes om, ja — jeg kan gjerne sige — gjort Mere, end Landstinget var villigt til at stemme for, saaledes, at den Stemning, der var i hin Forsamling, kom til i Virkeligheden at udøve en stærk Indflydelse paa vor Regjerings hele Sammensætning, idet det var en Reflex af Fæstefagens hele Historie, der fremkaldte det partielle Ministerflifte forrige Aar. — Den fjerde Dagsorden angik den kommunale Valglov. Dette Lovforslag, der først udgik fra det ærede Medlem for Vejle Amts 2den Valgkreds, (Berg), men senere er knæsat af hele den Kreds, for hvilken han er en saa talentfuld og dygtig Fører, har i Landstinget mødt den ublideste Skjæbne, som maaske endnu noget Forslag har mødt, og der er ingen Grund til at formode, at det nu skulde møde en anden Skjæbne end tidligere. Ikke desto mindre har man foretruk-

ket at kaste hele Skylden for, at denne Sag ikke kan bringes frem til en Reform, over paa den nuværende Regjering, og man er særdeles vred over, at Regjeringen ikke alene har negtet at modtage dette Lovforslag, men har erklæret, at den overhovedet ikke paa det Grundlag kunde foretage nogen Forhandling i denne Sag. Jeg tillader mig at tro, at ogsaa den Nødvendighed, som har bragt denne Sag frem, er noget kunstig. Jeg tror ikke, at Kravet paa en naturlig Maade er været frem i vort Lands Befolkning, er noget frem af en dyb Trang til at faae de kommunale Valgbestemmelser omordnede og udvide. Jeg tillader mig at tro, at dette er en Drivhusplante, som er udgaaet fra oven, som først har sat Blomst og først bagefter næsommelig maa søge Rod. Nu kan det gjerne være, at det efterhaanden er lykkedes at bringe en stor Del af Befolkningen den Forestilling, at der i vor nuværende kommunale Ordning foregaaer en uforvarlig Deling imellem Privilegerede og Ikke-Privilegerede, og at der er skabt et Ønske, som nu højrøstet gjør sig gjældende, men jeg siger: Skulde dette være saa, da vil der et ikke ringe Ansvar paa dem, der have vaakt denne Bevægelse, det vil der paa dem først og fremmest af den Grund, at de fra først af have opstillet som det Banner, hvorunder de kæmpe for den kommunale Reform, en Sætning, som er uforvarlig i konstitutionel Forstand, og det er den, at Sunigrundloven er det danske Folks moralske Ret. Denne Sætning er konstitutionelt uforvarlig (Nei! Nei!). Jo, thi under en hvilkenomhelst Forfatning, der bestaar, er det uforvarligt at betegne en anden Forfatning end den, der bestaar, som den, der er Folkets sande, moralske Ret. Der kan være Tale om, at man vil stræbe hen til Forandringer i Forfatningen, det er tilladt og lovligt, men at erklære nogen anden Forfatning end den bestaaende for at være Folkets moralske Ret, er at kaste en Skygge over den bestaaende Forfatning, som om den manglede noget af den moralske Grundvold, som den imaginære Forfatning skulde have. Enhver, som siger Ja til hin Sætning, udtaler sig utilbørlig i konstitutionel Forstand og mangler den Respekt for Landets Forfatning, som bør være den første Fordring til dem, der sidde i den lovgivende Forsamling, og især til dem, der fremtræde med Skridt som disse, der optræde som Folkets Ledere og kræve Magten som Udtryk for Folkets Villie. De burde vide, at Respekt for den bestaaende Forfatning og Anerkendelse af den som det virkelige Grundlag, hvorpaa der skal arbejdes, er den første og vigtigste Betingelse af alle, og af alle de Sætninger, der ere opstillede i de Herrers politiske Program, er der ingen, som er saa farlig og saa utilbørlig, ingen, der svækker de Herrers Magt saa meget som den, at Sunigrundloven er Folkets moralske Ret, thi deri ligger skjult en fremtidig Gjæring og Kamp, som udløtter for den allerstørste Fare det, som de Herrer have til For-